

Pré-Politionele Actie in Palembang

1-5 januari 1947

Perang Lima Hari Lima Malam

Marlies ter Borg – Neervoort

Met medewerking van Marjolein van Pagee

Marlies ter Borg- Neervoort werd geboren op 24 december 1948 in Pladjoe/Palembang.
 Promotie in de sociaal-culturele wetenschappen aan de VU
 Medewerker Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.
 Onderzoek naar de Koude Oorlog aan de VU Amsterdam.
 Lid van de Adviesraad Vrede en Veiligheid.
 Sharing Mary Bible and Quran side by Side,
 Met Indonesische experts: Berbagi tentang Maryam
 Pandangan Alkitab dan AlQuran
 A tale of two families in de Dutch East Indies
 Geschiedenis van de families Neervoort/Spoor
www.marliesterborg@gmail.com

Marjolein van Pagee is onderzoeker.
 Onder haar leiding ging een missie eind juli 2017 naar Palembang,
 met historicus en schrijver Berend ter Borg.
 Marjolein spreekt Bahasa Indonesia. Zij maakte fotos en filmde.
www.marjoleinvanpagee.nl

Schrijver: Marlies ter Borg-Neervoort
 Coverontwerp: Marlies ter Borg-Neervoort,
 Foto's van het oorlogsmonument in Palembang
marliesterborg@gmail.com
 ISBN: 9789463422895
 © marlies ter borg-neervoort, Aerdenhout 30 augustus 2017

Financiering: Frits Neervoort Travel Fund

Pré-Politionele Actie in Palembang

1-5 januari 1947

Perang Lima Hari Lima Malam

Marlies ter Borg - Neervoort

“Wij moeten niet vasthouden aan
haatgevoelens uit het verleden.

Veel van mijn landgenoten zijn nog steeds
negatief over Nederlanders,

maar dat lost niets op.

Ik ben heel dankbaar voor het gesprek dat ik met deze
twee jonge Belanda's had.

Ik ben blij dat ze mijn verhaal wilden horen.

Voor de toekomst is het goed om samen over
de geschiedenis te praten

als we maar niet blijven hangen in
de toenmalige manier van denken.”

Oorlogsveteraan Abdul Wahab,

Palembang, 29 juli 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord

1 Pré-politionele actie in Palembang

1.1	Inleiding.....	7
1.2	Verslag van een missie.....	9
1.3	Slachtoffers.....	15
1.4	Operatie olie.....	22
1.5	Diplomatie vs. opbouw militair vermogen.....	27
1.6	Spanningen tussen bevelhebbers.....	32
1.7	Conclusie.....	36

2. Materiaal aan Indonesische kant...Pancasila 42

2.1	Youtube en Internet.....	43
2.2.	Het MONPERA monument boek.....	45
2.3.	A Story of The Five Days and Five Nights	47
	War in Palembang, Andifa Rizki Asshidiqqie	
2.4	De aanval van Vijf dagen en Vijf Nachten, Sri Purwanti	52
2.5	Kepialangan, Politik dan Revolusi:	65
	Palembang 1900-1950 Mestika Zed	

3. Materiaal aan Nederlandse kant..Linggadjati...66

3.1.	Kranten	67
3.1.1.	Palembang.....	67
3.1.2	Republikeins Standpunt in NL kranten.....	77
3.1.3	De Chinese kwestie.....	80
3.1.4	Buitenlandse kranten.....	83
3.2	Officiële documenten: Nederland-Indische Overheid... 86	
3.2.1	Palembang	86
3.2.2	Bevelhebbers – van Mook, Spoor, Pinke.....	96
3.3	Militaire bronnen.....	118
3.3.1	Landmacht.....	118
3.3.2	Marine.....	125
3.3.3	Luchtmacht.....	128

Voorwoord

Aanleiding tot dit onderzoek was een bezoek aan mijn geboorteplaats bij Palembang. Ik werd geboren op 24 december 1948 in Pladjoe/Plaju in de door de KNIL zwaar bewaakte enclave van de Bataafse Petroleum Maatschappij.

Over oorlog had ik nooit iets gehoord. Ik was, zoals mijn geboortedatum aangeeft, een vredesengeltje. Decennia later las ik dat juist op mijn geboortedag de Veiligheidsraad, teruggekeerd van het kerstreces, in spoedzitting bijeen was om de Nederlandse inval in Djogjakarta te veroordelen. Ik werd wakker geschud. Tijdens ons bezoek aan Palembang in 2013 trof mijn zoon, Berend ter Borg in Palembang stad een begraafplaats met bas reliëfs die de strijd tussen Nederlanders en Indonesiërs afbeelden. Mijn nieuwsgierigheid, mijn verbijstering was gewekt.

Een dag later vonden wij in Palembang het monument MONPERA, gewijd aan de

‘Oorlog van vijf dagen en vijf nachten’

www.indonesiakaya.com/jelajah-indonesia/detail/monpera-simbol-perjuangan-rakyat-yang-bergelora

Hier wilde ik meer van weten. Ik besloot een particuliere missie naar Palembang te financieren, uit de erfenis die ooit in Palembang was verdiend. Mijn grootvader en vader hadden een aannemersbedrijf VAM, dat ook in Palembang actief was. Door de jaren heen werd de haven van Palembang gebaggerd, de Wilhelmina brug gebouwd en infrastructuur aangelegd. Er werd een compound gebouwd in Pladjoe, met huizen groene daken wuivende palmbomen, een kerkje een ziekenhuisje waar ik geboren werd. De banden met de Bataafse Petroleum Maatschappij waren nauw. Dar vredige dorpje waar mijn vader gelukkige jeugd jaren doorbracht en zijn gezin stichtte was vader woonde als een gelukkig kind en ik werd geboren in een compound van de BMP.

Zelf al bijna zeventig begreep ik dat de tijd drong. Overlevenden van de slag om Palembang zouden over de 80 zijn. Veteranen die nog iets konden vertellen waren rond de negentig.

Ik vond mijn zoon Berend ter Borg en onderzoekster Marjolein van Pagee bereid op mijn kosten een week naar Palembang te gaan om de bejaarde getuigen van deze oorlog te interviewen. Het verslag van hun bezoek vormt het eerste hoofdstuk van dit rapport. Zij werden daarin bijgestaan door Yahya en Agusman, als gids/chauffeur/tolk,. Beide ingenieurs, beide kleinzonnen van verzetsstrijders, waren ze zelf zeer geïnteresseerd in de geschiedenis van de oorlog van 5 dagen en nachten. Zij werden, als naalden in de hooiberg, gevonden via Indonesische kennissen in Nederland: Juliana die uit Palembang komt en Tio, mijn webmaster. Ook zeer behulpzaam was Nopi van de plaatselijke vereniging ‘Sahabat Veteran’, voor het vinden van veteranen die de Oorlog van Vijf Dagen en vijf Nachten zelf hadden meegemaakt.

Intussen zocht ik in de Nederlandse archieven en kon hoe langer hoe meer sporen vinden van deze mini oorlog in de overheidsbescheiden, militaire archieven en Indische kranten uit die tijd. Niet alles begreep ik onmiddellijk. Gosewinus F. van Oorschot heeft mij

wegwijs gemaakt in de wereld en het jargon van de luchtmacht. Een medewerker van NIMH Fred Bruin, hielp met het traceren van publicaties over de marine.

Even een compliment aan al die anonieme personen die gezorgd hebben voor een zodanige digitaliseren van archieven, dat veel al thuis kon worden opgespoord. Dat geldt met name voor www.delpher.nl/nl/kranten/ en Officiële Bescheiden betreffende de Nederlands-Indonesische ...<http://resources.huygens.knaw.nl/retroboeken/nib>

Gelukkig zijn er toch nog archiefstukken in de oorspronkelijke vorm, een reisje den Haag waarde. Bijzonder om de 70 jaar oude, vergeelde verslagen in handen te houden van luchtmacht of het scheepsjournaal van de Piet Hein, waar diverse marine mensen in nauwelijks leesbaar handschrift over hun wacht rapporteren.

Dit rapport bevat de resultaten van een vooronderzoek. De overheid financiert een groot onderzoek dat binnenkort begint. Ik hoop dat de onderzoekers gebruik kunnen maken van al het materiaal dat ik verzameld heb. Daarom heb ik het materiaal dat ik gevonden heb ook in dit boekje opgenomen. Het is v in Word format beschikbaar voor wie daarin een zoekfunctie wil gebruiken. Commentaar en aanvullingen zijn meer dan welkom. Dit rapport is daarom gepubliceerd via print on demand, zodat verbeteringen in een latere versie kunnen worden opgenomen.

Mijn bedoeling is dan ook niet om nu 70 jaar later vanuit mijn comfortabele leunstoel of zittend achter mijn PC alsnog iets te 'bewijzen' of schuldigen aan te wijzen. Ik presenteer de resultaten van het onderzoek opdat de lezer eigen conclusies kan trekken,

1.1. Inleiding

De militaire operatie in Palembang, die het onderwerp vormt van dit rapport, vond plaats van 1 tot 5 januari 1947, en heette Operatie Continentenplan; in het Indonesisch Perang Lima Hari Lima Malam = Oorlog van Vijf Dagen en Vijf Nachten.

De operatie vond plaats een half jaar vóór de officiële 1^e Politionele Actie. Na felle gevechten tussen het KNIL en de Indonesische krijgsmacht TRI, - met kanonvuur door de Koninklijke Marine en mitrailleur beschietingen door de KNIL luchtmacht - werd overeengekomen dat alle gewapende Indonesiërs zich zouden terugtrekken tot 20 km buiten de stad. In Nederland is deze gebeurtenis, na aanvankelijk druk besproken te zijn in overheidskringen en de Nederlands-Indische pers, vergeten. Terwijl Nederlandse historici voor deze gebeurtenis nauwelijks aandacht hadden, hebben Indonesische historici de oorlog van vijf dagen en vijf nachten uitvoerig onderzocht. Voor Indonesiërs is het een belangrijke gebeurtenis in de Indonesische Onafhankelijkheidsstrijd. Er zijn ook recentelijk door Indonesiërs gedetailleerde verslagen gepubliceerd¹. Een Sumatran heeft aan de VU een proefschrift verdedigd, waarin hij zowel Nederlandse als Indonesische bronnen gebruikt. Er is een monument, (MONPERA) “opgedragen aan de bevolking van Palembang, die met eenvoudige wapens, wanhopig vocht tegen de Nederlanders voor het behoud van hun stad.” Jongeren speelden onlangs de oorlog van vijf dagen en nachten na.² Er zijn vele verschillende versies van het verhaal, afhankelijk van het perspectief van de verteller. Er was al sprake van militaire opbouw aan beide kanten, waarbij het aan de Indonesische kant ging om deels met speren deels met Japanse wapens gewapende mannen. Aan Nederlandse kant ging het om een B-25 squadron, schepen met kanonnen, en een landmacht met o.a. mortieren.

Er waren in de laatste dagen van 1946 allerlei kleine incidenten. De actie van de Koninklijke Marine om het verkeer op de Moesi rivier wordt aan beide kanten als belangrijk genoemd. De lont in het kruitvat was

“een vrachtauto luidruchtige Amboneezen, die van een Nieuwjaarsbezoek aan familie...terugkeerden”

Kantoor Operatieën en Inlichtingen Namens de commandant Y brigade Palembang 12 jan 1947

Het ging om Amboneezen die waren opgenomen in het KNIL. Zij stonden ook al bij het Brits-Indisch leger bekend als ‘trigger happy’.

“There were two jeeps driven by Dutch troops releasing indiscriminate shots.”

Andifa Rizki Asshidiqqie, January 10, 2015

---

¹ Sri Purwati, Beberapa sudut Palembang saat perang 5 hari 5 malam 1-5 Januari 1947

-Mestika Zed, Kepialangan, politik dan revolusi: Palembang 1900-1950

-Andifa Rizki Asshidiqqie, A Story of The Five Days and Five Nights War in Palembang, 10-01-2015, een schoolopstel

² www.youtube.com/watch?v=kp4nen7DZAU

De mini oorlog was al na 5 dagen beslecht. In de woorden van veteraan Abdul Wahab dat “Op de vijfde dag hebben de Indonesische leiders samen met de Nederlanders onderhandeld. Toen zijn ze overeengekomen dat het Nederlandse leger zou stoppen met aanvallen als het Indonesische leger zich tot 20 kilometer zou terugtrekken. Onder de Indonesische troepen werd dit als een afgang gezien, ook al besepte Abdul Wahab dat ze weinig keus hadden omdat de Nederlanders veel krachtigere wapens hadden. Maar velen mopperden en waren het niet eens met de Indonesische leiders.”

“Ook Achmad trok zich met zijn groep terug. En leefde 2 jaar in de bossen en de bergen.”

In Nederlandse Regeringskringen c.q. media werd wat nagepraat.

Toen werd dit ‘incident’ vergeten, totdat ter Borg-Neervoort in 2015 aandacht vroeg voor de ‘Oorlog van Vijf Dagen en Vijf Nachten’ *A Tale of Two Families in the Dutch East Indies*, 2015

1.2 Verslag van een Missie naar Palembang

Van 24 juli tot 2 augustus 2017, net 70 jaar na de ‘oorlog van vijf dagen en nachten’, Palembang, bezocht een Nederlandse missie Palembang om navraag te doen bij nog levenden Indonesische veteranen. De missie bestond uit Berend te Borg, schrijver/historicus bmfterborg@yahoo.co.uk en onderzoeker Marjolein van Pagee, marjoleinvanpagee@gmail.com

Zij werden rondgeleid door Yahya en Agus, twee dertigers, afgestudeerde ingenieurs. Deze contactpersonen zijn gevonden dankzij bemiddeling van mijn webmaster Tio en zijn uit Palembang afkomstige vrouw Juliana.

De missie werd gefinancierd door het Frits Neervoort Travel Fund.

Frits Neervoort 1918-2004 werd geboren in Bandoeng, alwaar hij ook de TH bezocht. De gelukkigste jaren van zijn jeugd bracht hij door in Pladjoe. Zijn vader was directeur van de Volkert Aanneming Maatschappij, die tal van opdrachten uitvoerde voor de Bataafse Petroleum Maatschappij, (Shell). Tijdens de oorlog tussen Nederland en Indonesië woonde hij met zijn jonge gezin in Pladjoe.

Zie Marlies ter Borg-Neervoort: *A Tale of Two Families in the Dutch East Indies*.

Hier volgt een kort verslag opgetekend door Marjolein van Pagee van de gesprekken met verschillende personen. Zij beschikt over bijpassende foto's en gefilmde interviews.

dhr. Achmad (1929)

Eenvoudige man die vertelt over hoe hij vanaf 1945 in het verzet zat. Hij was erbij toen de Indonesiërs de wapens overnamen van de Japanners. Hij herinnert zich dat de Britten en de Nederlanders kwamen. Maakt in zijn verhaal geen onderscheid tussen deze twee, beiden waren Westerlingen die Indonesië kwamen bezetten. Toch herinnert hij zich de Gúrkhas die met de Britten meekwamen. Tussen eind 1945 en eind 1946 was het relatief rustig. Hij heeft een heel concreet verhaal over hoe ze het BPM complex in Pladjoe saboteerden door de elektriciteit uit te schakelen. Een elektricien had hem verteld hoe hij dat moest doen. Zodra dat lukte bestormden ze het terrein. Ze schoten een van de scherpschutters die hoog boven in een boom zat dood. Ze waren zich ervan bewust dat olie belangrijk was, ze waren van mening dat dit eigendom was van de nieuwe Republiek. De Nederlanders hielden zich schuil in de gebouwen en kwamen niet naar buiten. Achmad had als een van de weinigen een stengun. Hij heeft tijdens de revolutietijd (zover hij weet) 3 mensen om het leven gebracht: een Nederlander, een Madurees en iemand uit Bangka. Dit weet hij precies omdat hij een mes gebruikte om hen te doden. Als hij dat met zijn stengun zou hebben gedaan zouden de Nederlanders door het lawaai gealarmeerd worden en gegarandeerd met sterker geschut antwoorden.

Hij spreekt over Chinese spionnen die inlichtingen gaven aan de Nederlanders. Daardoor waren de Chinezen uiteraard niet geliefd, hun pro-Nederlandse houding lokte geweld uit, zo zegt hij. Achmad heeft nooit gehoord over grote aantallen Chinese slachtoffers die door

het bombardement zouden zijn gevallen. Er was vooral sprake van wraakzucht vanwege de pro-Nederlandse houding en hun optreden als verklikkers. Maar ook dit zou niet in een massaslachting zijn ontaard. Er werd op individueel niveau wraak genomen.

In zijn verhaal begon de massale aanval van de Nederlanders/Belanda's vrij onverwachts. Hoewel hij tegelijkertijd erkent dat het Indonesische verzet de Nederlandse posten daarvoor al aanvielen. Deze posten waren volgens hem over de stad verspreid. Een van de plekken was het fort, een andere plek was het BPM-complex in Pladjoe.

Overigens zegt hij dat de Indonesische bevolking zelf sterk verdeeld was. Velen durfden uit lijfbehoud niet openlijk pro-Republiek te zijn. Hij herinnert zich hoe de Nederlandse troepen soms brood uitdeelden. Degenen die dat aannamen beschouwde hij als verraders. Hoewel hij ook van brood hield, dacht hij er niet aan om het aan te nemen.

Belangrijk punt is dat hij de slag om Palembang niet als afgang voor het Indonesische leger ziet. Hij vertelt hoe beide partijen na vijf dagen vechten een ceasefire overeenkwamen en begonnen te onderhandelen. De Indonesische gezagvoerders kwamen met de Nederlanders overeen dat de Indonesische troepen zich tot 20 km zouden terugtrekken en dat de Nederlanders hun gebied ook niet verder zouden uitbreiden. Maar het Indonesische verzet vertrok niet uit Palembang omdat ze verslagen waren, het was een mondelinge overeenkomst.

Ook Achmad trok zich met zijn groep terug. En leefde 2 jaar in de bossen en de bergen. De Nederlanders patrouilleerden vooral langs de grotere wegen. Achmad en zijn maten vielen patrouilles aan.

Achmad luisterde veel naar Radio Republik Indonesia (RRI) die vanuit Bukittingi, Padang uitzond. Hij zei niets over de rede van Soedirman. In het algemeen wekt hij de indruk een eenvoudige man te zijn voor wie figuren als Soekarno ver van zijn bed stonden. Hij vond het onbegrijpelijk dat Nederland Indonesië weer opnieuw kwam bezetten. Nadien heeft hij nooit meer met Nederlandse mensen gesproken, wij waren de eerste Belanda's sindsdien.

Mevr. Molek (1923)

Stokoude maar kwieke vrouw die destijds als verpleegster actief was voor het Rode Kruis. Het oude familiehuus diende als Rode Kruis post. Ze had 3 kinderen op het moment van de aanval in januari 1947. (Gedurende haar leven zou ze in totaal 20 kinderen baren!)

De aanval was niet geheel onverwachts volgens haar. Paar dagen voordat de bombardementen van start gingen zag de bevolking plotseling meer militairen arriveren in Palembang. Ook de Indonesische autoriteiten waarschuwden het Rode Kruis om paraat te zijn. Er werden provisorische schuilkelders gemaakt. Gewoon met matrassen en kussens in de ruimte onder het huis. Toen de eerste vliegtuigen kwamen dachten de kinderen nog dat het iets leuk was, ze renden de straat op om te zwaaien.

Al snel werd duidelijk wat er aan de hand was. De schuilkelders zaten bomvol. De bombardementen waren duidelijk specifiek gericht tegen het Indonesische verzet. Toch vielen er ook veel burgerslachtoffers. Mevrouw Molek heeft nooit eerder gehoord van een veelvoud aan Chinese slachtoffers. Ze ging met de Rode Kruis auto mee de straat op om de

gewonden te halen en naar de post te brengen. De auto werd niet geraakt omdat ze gerespecteerd werden als organisatie.

De gewonden werden binnen in het huis op de houten vloer verzorgd. De doden werden op de voorgalerij gelegd ter identificatie.

Mevrouw Molek is niet haatdragend. Ze geeft zelfs toe dat het haar een kick gaf om in zo'n turbulente tijd een dergelijke actieve rol te hebben. Ze wordt regelmatig geïnterviewd door Indonesische journalisten, ook heeft ze erkenning gekregen van de Indonesische overheid voor haar inzet.

Nadat het verzet zich tot 20 km buiten de stad teruggetrokken had, bleef zij op haar post. De rust keerde weer in de stad. Ze hervatte haar leven. Soms brachten Nederlandse militairen op hun vrije dag een bezoek aan deze wijk en vroegen dan beleefd een kijkje te mogen nemen in dit prachtige authentieke familiehuis. Ze kwamen dan ongewapend. Ze herinnert zich ook dat er soms voedsel werd uitgedeeld. Maar meestal alleen bij de ingang van de kampongs. Haar familie heeft nooit voedsel ontvangen. Namen van vooraanstaande Indonesische leiders uit die tijd, zeggen haar niets. Ze heeft niks met politiek.

Sultan Iskandar Mahmud

Dit bezoek was vooral boeiend als surreële ervaring maar de man heeft helaas geen concrete informatie over de slag. Wel gaf hij ons nog een dvd met een korte TV documentaire over de oorlog van vijf dagen/ vijf nachten. Hij zegt dat hij een collectie oude boeken heeft, die hij helaas in Jakarta heeft ondergebracht. Hij heeft beloofd een seintje te geven als hij iets tegenkomt over de oorlog.

Muhammad Ikhsan is rechtendocent aan de Universiteit van Palembang, met een bijzondere belangstelling voor geschiedenis. Hij interviewde ooggetuigen uit zijn eigen kampong die nu allen helaas overleden zijn. Hij heeft ons aan Indonesische publicaties geholpen. Hij wist te vertellen dat oud en nieuw 1946-7 een beslissende avond moet zijn geweest. Blijkbaar waren de Nederlanders dronken geworden waarna het Indonesische verzetstrijders hun kans schoon zagen. Hij weet ook dat Chinese spionnen de locatie van Indonesische verzetsstrijders doorseinden waardoor de Nederlanders heel doelgericht konden aanvallen en onder de verzetstrijders veel slachtoffers maakten. Muhammad Ikhsan schrijft regelmatig stukjes voor de lokale krant om op te roepen deze geschiedenis niet te vergeten.

Abdul Wahab

Deze bejaarde geeft een gedetailleerd en genuanceerd getuigenis. Hij heeft ook een mening over politieke verhoudingen destijds. Zegt dat de geruchten over een Chinees bloedbad Nederlandse propaganda zijn.

Abdul Wahab herinnert zich nog hoe de Nederlanders na het vertrek van de Engelsen meer en meer troepen stuurden. De Marineschepen lagen bij Pladjoe, daar was aan de wal een militair kamp opgericht. Na het vertrek van de Britten begonnen ze via kleine landingsvaartuigen (LST's) troepen over te brengen, 5 kilometer stroomopwaarts naar het fort in de stad. Deze troepenbewegingen werden natuurlijk met argusogen bekeken door het Indonesische verzet.

Volgens Abdul werd de stad al vanaf eind '45 door de Indonesische autoriteiten gerund. Er was eten en drinken, voor de lokale bevolking was het veilig. De problemen ontstonden toen de Nederlandse militairen zich meer en meer buiten hun zones waagden.

Volgens hem was Oud en Nieuw 1946/7 een cruciaal moment. Verschillende Nederlandse militairen waren dronken en gedroegen zich provocerend. Ook werd de Indonesische luitenant Rivai vanuit het Charitas ziekenhuis beschoten toen hij daar op zijn Harley Davidson voorbij reed. Rivai was de neef van meneer Abdul Wahab. Hij raakte tijdens dit incident alleen gewond maar zou een paar dagen later om het leven komen nadat hun schuilplaats door een Nederlandse mortier aanval bestookt werd en hij door een brokstuk dodelijk geraakt werd. Abdul Wahab herinnert zich hoe hij zijn dode neef in zijn armen hield en hem naar huis heeft gedragen. De schuilplaats bevond zich aan de andere kant van de rivier, dus pal tegenover het BPM-terrein van Pladjoe.

Volgens Abdul Wahab is de Indonesische geschiedschrijving over de vijfdaagse slag vaak overdreven. Men doet voorkomen dat de Nederlanders vijf dagen lang, 24 uur per dag bombardeerden waardoor er veel burgerslachtoffers vielen. Dat is absoluut niet het geval, in zijn verhaal waren er af en aan confrontaties met zo nu en dan gerichte beschietingen vanuit de lucht, gecombineerd met mortieraanvallen vanaf de marineschepen op de rivier. Op de vijfde dag hebben de Indonesische leiders samen met de Nederlanders onderhandeld. Toen zijn ze overeengekomen dat het Nederlandse leger zou stoppen met aanvallen als het Indonesische leger zich tot 20 kilometer zou terugtrekken. Onder de Indonesische troepen werd dit als een afgang gezien, ook al besefte Abdul Wahab dat ze weinig keus hadden omdat de Nederlanders veel krachtigere wapens hadden. Maar velen mopperden en waren het niet eens met de Indonesische leiders.

Abdul Wahab zegt dat de Nederlanders nooit hun afspraken nakwamen omdat zijn groep al vrij snel weer werd gebombardeerd, nog geen maand nadat ze zich 20 kilometer hadden teruggetrokken. Hij zegt ook dat hij geen verschil ziet tussen Britten en de Nederlanders omdat hij ze beiden als koloniale machten beschouwt. De Britten hadden zich in Indonesië dan wel op de vlakte gehouden, toch hadden ze de Nederlanders de mogelijkheid geboden om onder hun bescherming voorbereidingen te treffen om terug te keren.

Abdul Wahab begon uit zichzelf over de Chinezen. In zijn optiek verspreidden de Nederlanders leugens over een moordpartij op Chinezen om het Indonesische verzet zwart te maken. Hij zegt dat er geen grote aantallen Chinese doden zijn gevallen. Wel herinnert hij zich dat met name Chinezen op de hand van de Nederlanders waren en dat ze daardoor verdacht werden van spionage. Hij erkent dat een enkele Chinees vermoord is op beschuldiging van verklikken. Maar dat waren individuele acties, geen massa slachtingen of iets dergelijks. Daarnaast maakten ook Indonesiërs zich schuldig aan verklikken in ruil voor wat brood, als bekend werd wie dat had gedaan werden zij net zo goed gedood. Hij noemt de naam van de groep 'burung hantu' (letterlijk: uil), volgens hem waren zij inderdaad extreem gewelddadig en doodden ze mensen alleen op verdenking van spionage. De TNI-leiding had bezwaar tegen hun aanpak omdat ze het imago van het Indonesische leger geen goed deden. Makkelijk doelwit voor Nederlandse propaganda. (Mestika Zed schrijft trouwens uitgebreid over deze groep.)

Luitenant Rivai, de neef van Abdul Wahab vond tijdens de slag de dood. Zijn portret hangt in het Monpera-museum.

Luitenant Rivai, de neef van Abdul Wahab vond tijdens de slag de dood. Hij heeft zijn portret nog in zijn kamer hangen.

Abdul Wahab vindt dat we niet moeten blijven hangen in haatgevoelens uit het verleden. Hij weet dat veel van zijn landgenoten nog steeds negatief over Nederlanders denken maar hij meent dat dit niets oplost. Hij was heel dankbaar voor het gesprek wat we hadden en het feit dat we zijn verhaal wilden horen. Hij vertelde ons dat hij eens een uit het Nederlands vertaald geschiedenisboek las en dat de confrontatie met het Nederlandse perspectief hem pijn deed. Daarom, voor de toekomst is het goed om samen over de geschiedenis te praten als we maar niet blijven hangen in de toenmalige manier van denken.

Dhr. Ruslan

Deze veteraan aarzelde eerst om zijn verhaal te vertellen omdat hij bang was iets verkeerd te zeggen. We konden beter een geschiedenisboek lezen, zo zei hij. Na enig aandringen begon hij toch wat te vertellen en maakte hij hetzelfde punt als Abdul Wahab, namelijk dat het een gerichte militaire aanval was waarbij relatief weinig burgerdoden vielen. Hij merkte op dat er tussendoor genoeg tijd was om op adem te komen en 's avonds te slapen. Hij herinnert zich hoe Nederlandse militairen voor de slag al provocerend optraden. Hij wist te vertellen dat een aantal becak-mensen in de buurt van de grote moskee waren neergeschoten zonder dat ze iets hadden gedaan. Ook hij bevestigt dat er genoeg eten en drinken was en dat het publieke leven door de Indonesische autoriteiten gerund werd. Net als Abdul Wahab herinnert hij zich dat de Indonesische strijders boos waren toen ze te horen kregen dat hun leiders beloofd hadden om 20 kilometer terug te trekken. Hij had nog nooit gehoord over een hoog dodental onder Chinezen. Wel weet hij dat velen van hen pro-Nederlands waren. Voorafgaand aan de slag, hield hij eens een Chinese begrafenisstoet aan omdat hij het niet vertrouwdde. Toen hij onder het laken keek waar de zogenaamde dode zou moeten liggen vond hij een voorraad voedsel, bedoeld om aan de Nederlanders te leveren. In de buurt van het Nederlandse kampement lag een Chinese begraafplaats, dus op die manier probeerden ze clandestien handel met de Nederlanders te drijven. Hij arresteerde de Chinezen en nadat hij hen op strenge toon had toegesproken liet hij hen weer vrij. Maar ook hij zegt dat er ook Indonesiërs waren die in ruil voor wat brood inlichtingen doorgaven.

Ruslan is zelf geboren en getogen in Pladjoe en kende het baggerbedrijf VAM van Neervoort, (de grootvader van Berend ter Borg die hem interviewde). Hij wist ook nog de naam van een van zijn werknemers. Een Thaise man die altijd in Pladjoe is blijven wonen en een paar jaar geleden is overleden.

Mulyadi

Vervolgens gaan we naar de Chinese wijk waar we op een prachtig oud pand stuiten vol met schilderijen. Een van de bewoners leidt ons rond en vertelt dat zijn betovergrootvader door de Nederlanders als kapitein was aangesteld. (Zie ordeteken voor trouw en verdienste!)